

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

Rejsbysvanen

HAANING I FELTEN Det sker indimellem, når man er i felten. Man ser en fugl, der ligner noget godt. En fugl hvor du bliver i tvivl. En fugl hvor du er nødt til at gøre en ekstra indsats for at blive sikker på, hvor vidt det vitterligt er "noget", eller blot en almindelig art der afviger. Rejsbysvanen fra denne uge er et godt eksempel.

Vi kender fornemmelsen fra felten. Fornemmelsen af at her er der noget godt. Ryggen ser god ud, kontrasterne er fine, men nogle gange når fuglen at flyve, inden du får set det sidste. Tertialtegningen, øjenfarven, undervingerne. Det sidste der egentlig skal til for en sikker bestemmelse.

Hov! En kobbersneppe fouragerer på en eng. Ryggen er meget rød, og dækfjerene ser ud til at være lysegrå. Hvor langt går det røde ned på flanken? Måske går det i al fald ned på den forreste del af flanken. Det er sgu nok en islandsk stor kobbersneppe! Værnengene den 3. maj 2018. Foto: Henrik Haaning Nielsen

Samme fugl. Ja, ja, ja - der er markeringer med rødligt på forreste del af flanken. Det giver indtryk af lysegrå dækfjer omgivet af rødt, også på grund af den meget markerede ryg. Det må sgu være islandsk stor kobbersneppe. Fedt mand. Eller hov! Tertialerne er ensartet brunlige helt uden orangerøde takker.... Den går vist ikke alligevel.... Værnengene den 3. maj 2018. Foto: Henrik Haaning Nielsen.

Stor kobbersneppe, han, Værnengene den 3. maj 2018. Samme fugl som de to foregående billeder. Nogle hanner af stor kobbersneppe er stærkt farvede, velmarkerede og kontrastrige. Men når lyset falder godt ses det at de ikke er røde nok, det røde når ikke langt nok ned på flankerne, og tertialerne er oftest uden orange takker, som man typisk ser hos islandsk stor kobbersneppe. Foto: Henrik Haaning Nielsen

Andre gange ændrer indtrykkene sig når lyset pludselig falder anderledes. Så bliver sabinemågen til en ride eller islommen til en sortstrubet lom.

Det er derfor vigtigt at følge fuglene til dørs, hvis man har fået en mistanke vakt om noget sjældent, så vidt det er muligt. Grundlaget for en sikker bestemmelse skal være på plads. Man skal have følelsen af, at fuglen er set tilstrækkeligt godt til en bestemmelse, og at du kan udelukke afvigende mere almindelige fugle.

Fedt mand, sortrygget hvid vipstjert. Lidt ulden i ryggen ganske vist, men det er sikkert en 2K han.... Vejlerne den 7. maj 2018. Foto: Henrik Haaning Nielsen

Samme fugl. 2K, ja, men en helt almindelig hvid vipstjert. Bemærk bl.a. at overgump og bagryg ikke er tilstrækkelig sort. Tit resulterer skæve lysforhold og for kortvarige observationer i en fejlbestemmelse. Vejlerne den 7. maj 2018. Foto: Henrik Haaning Nielsen

Rejsbysvanen er et eksempel på en fugl, der blev fulgt til døds.

Det startede for os andre med, at der samme aften som observationen (sidste søndag) blev lagt billeder af svanen på gruppen "Feltornitologen" på Facebook. Teksten der fulgte med lød: "En noget mørknæbbet Pibesvane fra Rejsby området i dag".

Et af de første billeder der dukkede op af Rejsbysvanen. Desværre var billedkvaliteten ikke top, men den ser spændende ud med sit overvejende sorte næb. Den ligner "noget"... Rejsby Enge den 3. marts 2019. Foto: Sigrid Kistrup Ilsøe

Den så spændende ud. En pibesvane med begrænset gul næbtegning. Kunne det være en Tundrasvane?

Der var stor interesse for fuglen, bedømt ud fra kommentarer på tråden. Den lignede nemlig "noget"!

På Club300 blev der lagt [en artikel](#) ud om fuglen, bl.a. med links til artikler og debatter. Var det muligt det var en Tundrasvane? Faldt næbtegningen indenfor eller udenfor en sikker tundrasvane? Var næbbet i virkeligheden mudret til, og gemte der sig en helt normal pibesvane inde bag mudderet?

Meldingen fra observatørerne var, at den ikke var endeligt bestemt i felten.

Pludselig var vi tvunget til at forholde os til, hvordan den amerikanske pibesvane, Tundrasvane, egentlig ser ud. Samtidig var vi også nødt til at forholde os til, om en hjemlig pibesvane kunne udvise så lidt gult på næbbet, eller om den var fejlfarvet - altså stærkt afvigende.

Fuglen var netop derfor yderst interessant, feltbestemmelsesmæssigt, da den umiddelbart påmindede stærkt om tundrasvane. Af samme grund ville den også være interessant, hvis det "bare" var en pibesvane, da den vil kunne refereres til i fremtiden, hvis en (mulig) tundrasvane skulle dukke op. Vi var derfor nødt til at være så sikre som muligt på, hvad vi så på.

Det var svært at være sikker på noget, ud fra de først offentliggjorte billeder. Billedkvaliteten var nemlig ikke i top...

Faktisk var det sådan at der var flere spørgsmål end svar, da billederne ikke tillod at sige noget sikkert.

Noget måtte gøres.

Sigrid Kistrup Ilsøe, der var en af observatørerne, valgte derfor at opsøge fuglen den efterfølgende tirsdag. Hun ville have bedre dokumentation af fuglen, og søge svarene på de mange spørgsmål der var rejst.

Det var godt, hun gjorde det. Hun fandt nemlig fuglen, og fik den dokumenteret grundigt. Der kom svar. Således blev den nøjagtige næbtegning dokumenteret, og det blev konstateret, at der ikke var tale om et tilmudret næb. Derimod var der vitterligt tale om et reelt mørknæbbet individ. Den gule tegning var diffust aftegnet længst ude, men man fornemmede en rundet tegning der blot var ufuldstændigt aftegnet.

Rejsbysvanen (t.v.). Bemærk især den begrænsede gule tegning, der ender diffust. Bemærk også den større størrelse i forhold til pibesvanen til højre samt at næbbet er kraftigere. Både størrelse og det kraftigere næb har sandsynligvis noget at gøre med kønsforskel. Bemærk at tøjlen er helt gul. Tilsyneladende (bedømt ud fra fotos) skal tundrasvane have en sort øvre kant i tøjlen. Rejsby Enge den 5. marts. Foto: Sigrid Kistrup Ilsøe

Jeg har søgt en del på billeder på internettet på tundrasvane, ligesom jeg har bladret i litteratur. Så vidt jeg kan se, har tundrasvaner en gul tegning der også er begrænset inderst, således, at der er en sort kant på oversiden af det gule fra øjet og udefter (tøjlen). På Rejsbysvanen er dette område helt gult. Til gengæld kan man godt finde billeder af tundrasvaner hvor den yderste del er diffust aftegnet som på Rejsbyfuglen. Pibesvane kan også have en mørk kant på oversiden af det gule, men jeg tror at karakteren findes på alle tundrasvaner (denne påstand bygger jeg ud fra billeder, ikke felterfaring). Tundrasvanes gule tegning skal ikke fylde meget, og for langt de fleste fugle er der tale om en lidt aflang tegning som en ret smal tåre, men

som sagtens kan have uregelmæssigt tegnede kanter. Set lidt på afstand får man en association til en der har søvn i øjnene...

Rejsbyfuglen har, som sagt, helt gul tøjle og jeg tror, ligesom observatørerne, at der er tale om en pibesvane med en abnorm gul tegning.

Den gule næbtegning var ens på begge sider af næbbet. Man ser antydningen af en rundet tegning, der bare er ufuldstændig. Rejsby Enge den 5. marts 2019. Foto: Sigrid Kistrup Ilsøe

Her er det vigtigt at holde fast i, at de er interessante, denne her type fugle. Fuglene der ligner ”noget”. I dette tilfælde en pibesvane der ligner en tundrasvane. De er med til at gøre os klogere på feltbestemmelser, fordi når det kommer til bestemmelse af fuglearter, der ligner hinanden, er det vigtigt at have et øje for variationer og afvigelser.

En tundrasvane ville have været et nyt fund for Skandinavien. Når nu Rejsbysvanen er så veldokumenteret, har vi et eksempel på, hvor meget man skal passe på, og hvad der skal tages højde for. Nu har vi et eksempel på en meget afvigende pibesvane, vi alle sammen kan referere til, og vi ved nu, hvor vigtigt det er at beskrive, og dokumentere, den gule næbtegnings udseende.

Men det gælder jo egentlig alle fugle. At se dem så godt at vi kan stå inde for bestemmelsen. Det giver udfordringer og det er jo også en vigtig part af vores hobby, en part der også gør det sjovt.

Havde Sigrid ikke rykket ud var fuglen forblevet som en mystisk ubestemt fugl. Den var blevet nævnt i fremtiden. Tvivlen havde naget om, hvor vidt det kunne have været en tundrasvane. Vi havde været i tvivl, om der havde været mudder på næbbet. Vi havde ikke med sikkerhed kunnet sige, om pibesvaner kan afvige så meget.

Det kan vi nu, fordi fuglen blev opsøgt. Den blev ordentligt dokumenteret. Svarene på spørgsmålene kom i hus. Sådan skal det gøres.

Men nye spørgsmål er dukket op, og vil kunne inspirere os til at kigge pibesvaner grundigt efter i sømmene for at blive klogere. Det kunne også være sjovt at tage til USA og opleve tundrasvaner og kigge på næbtegninger...

Tak til Sigrid Kistrup Ilsøe for udlån af billeder

 Dato:
09. 03. 2019

 Skrevet af:
Henrik Haaning Nielsen

 Fotos af:
Henrik Haaning Nielsen
Sigrid Kistrup Ilsøe

 Emner:
FELTBESTEMMELSE

 Tags:
FELTBESTEMMELSE, PIBESVANE, REJSBYSVANEN, TUNDRASVANE